

MILES I IN.

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 14 czerwca 2011 r.*

W sprawie C-196/09

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Radę ds. Zażeń Szkół Europejskich postanowieniem z dnia 25 maja 2009 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 29 maja 2009 r., w postępowaniu:

Paul Miles i in.

przeciwko

Szkołom Europejskim,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: V. Skouris, prezes, A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.C. Bonichot, prezesi izb, A. Borg Barthet, M. Ilešič (sprawozdawca), J. Malenovský, U. Löhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, i T. von Danwitz, sędziowie,

* Język postępowania: francuski.

rzecznik generalny: E. Sharpston,
sekretarz: R. Şereş, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 9 czerwca 2010 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu P. Milesa i in. przez S. Orlandiego oraz J.N. Louisa, avocats,

— w imieniu Szkół Europejskich przez M. Gillet, avocat,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez B. Eggers oraz J.P. Keppenne'a, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 16 grudnia 2010 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 18 TFUE, 45 TFUE i 267 TFUE.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między 137 nauczycielami oddelegowanymi do Szkół Europejskich przez Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej a Szkołami Europejskimi, dotyczącego po pierwsze odmowy przez Szkoły Europejskie dostosowania ich wynagrodzeń za okres przed dniem 1 lipca 2008 r. w następstwie deprecjacji funta szterlinga oraz po drugie sposobu obliczania stosowanego po tym dniu w celu dostosowania wynagrodzeń do różnic kursowych walut innych niż euro.

Ramy prawne

Konwencja określająca statut Szkół Europejskich

- 3 Szkoły Europejskie zostały utworzone w oparciu o dwa akty prawne, a mianowicie, po pierwsze, statut de l'école européenne (statut szkoły europejskiej) z dnia 12 kwietnia 1957 r. (*Recueil des traités des Nations Unies*, vol. 443, s. 129), a po drugie, protocole concernant la création d'écoles européennes (protokół dotyczący tworzenia Szkół Europejskich sporządzony na podstawie statutu szkoły europejskiej, podpisany w Luksemburgu dnia 13 kwietnia 1962 r. (*Recueil des traités des Nations Unies*, vol. 752, s. 267)).

- 4 Akty te zostały zastąpione Konwencją określającą statut Szkół Europejskich, zawartą w Luksemburgu w dniu 21 czerwca 1994 r. (Dz.U. L 212, s. 3, zwaną dalej „konwencją o Szkołach Europejskich”). W odróżnieniu od pierwotnych aktów prawnych, których stronami były jedynie państwa członkowskie, konwencję o Szkołach Europejskich zawarły także Wspólnoty Europejskie, uprawnione do tego decyzją Rady 94/557/WE, Euratom z dnia 17 czerwca 1994 r. upoważniającą Wspólnotę Europejską i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej do podpisania i zawarcia Konwencji określającej statut Szkół Europejskich (Dz.U. L 212, s. 1).

- 5 Motywy 1–4 konwencji o Szkołach Europejskich mają następujące brzmienie:

„uwzględniając, że w dążeniu do wspólnego kształcenia dzieci pracowników Wspólnot Europejskich w celu zapewnienia właściwego funkcjonowania instytucji europejskich, począwszy od roku 1957 tworzone są placówki noszące nazwę »Szkół Europejskich«;

uwzględniając, że Wspólnoty Europejskie pragną zapewnić tym dzieciom możliwość wspólnego kształcenia się i w tym celu mają wkład w budżet Szkół Europejskich;

uwzględniając, że system Szkół Europejskich jest systemem sui generis; uwzględniając, że stanowi on formę współpracy między państwami członkowskimi oraz między nimi a Wspólnotami Europejskimi, w pełni akceptując odpowiedzialność państw członkowskich za treść nauczania oraz organizację ich systemów edukacyjnych oraz za ich różnorodność kulturową i językową;

[uwzględniając, że]:

[...]

- należy zapewnić nauczycielom oraz pozostałym osobom, których to dotyczy, właściwą ochronę prawną przed uchwałami Zarządu Szkół [Europejskich] lub rad administracyjnych; w tym celu należy powołać Radę ds. Zażaleń [Szkół Europejskich], o ściśle ograniczonej jurysdykcji,

 - jurysdykcja Rady ds. Zażaleń nie będzie naruszała jurysdykcji sądów krajowych, w sprawach związanych z odpowiedzialnością cywilną i karną”.
- 6 Zgodnie z art. 7 konwencji o Szkołach Europejskich Rada ds. Zażaleń Szkół Europejskich (zwana dalej „Radą ds. Zażaleń”) jest, obok Zarządu, Sekretarza Generalnego i Rady Inspektorów, jednym z organów wspólnych dla Szkół Europejskich.
- 7 Zgodnie z art. 26 konwencji o Szkołach Europejskich „Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich ma wyłączną jurysdykcję w sporach między Umawiającymi się Stronami, dotyczący[ch] wykładni i stosowania niniejszej konwencji w kwestiach nierozwiązanych przez Zarząd Szkół [Europejskich]”.
- 8 Artykuł 27 konwencji o Szkołach Europejskich stanowi:

„1. Niniejszym ustanawia się Radę ds. Zażaleń.

2. Rada ds. Zażeń ma wyłączną jurysdykcję jako pierwsza i ostatnia instancja, jeśli wszystkie drogi administracyjne zostały wyczerpane, w każdym sporze dotyczącym stosowania niniejszej konwencji, dla wszystkich osób, których ona dotyczy, z wyjątkiem kadry administracyjnej i pozostałych pracowników szkoły, oraz po uwzględnieniu zgodności z prawem wszelkich aktów opartych na niniejszej konwencji lub regulaminów wprowadzonych na jej podstawie, które mają niekorzystny skutek dla tych osób w wyniku działań Zarządu Szkół [Europejskich] lub rady administracyjnej szkoły w trakcie wykonywania uprawnień określonych przez niniejszą konwencję. Jeżeli spory te dotyczą kwestii finansowych, Rada ds. Zażeń ma nieograniczoną jurysdykcję.

Warunki oraz szczegółowe zasady dotyczące postępowania ustanowione są w [regulaminie służbowym dla kadry nauczycielskiej] lub w warunkach zatrudnienia nauczycieli pracujących w niepełnym wymiarze godzin, lub też w regulaminie Szkół [Europejskich].

3. Członkami Rady ds. Zażeń mogą być osoby o niekwestionowanej niezależności, posiadające kwalifikacje w dziedzinie prawa.

Członkami Rady ds. Zażeń mogą być wyłącznie osoby znajdujące się na liście opracowanej przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich.

4. Statut Rady ds. Zażeń przyjmowany jest przez Zarząd Szkół [Europejskich], stanowiący jednomyślnie.

Statut Rady ds. Zażeń określa liczbę członków Rady, procedurę ich mianowania przez Zarząd Szkół [Europejskich], czas trwania ich kadencji oraz uzgodnienia finansowe, jakie ich dotyczą. Statut określa sposób funkcjonowania Rady.

5. Rada ds. Zażaleń uchwała swój regulamin, który zawiera postanowienia niezbędne do stosowania statutu.

Regulamin wymaga jednogłównego zatwierdzenia przez Zarząd Szkół [Europejskich].

6. Orzeczenia wydane przez Radę ds. Zażaleń są wiążące dla stron sporu i jeśli któraś ze stron nie zastosuje się do tych postanowień, ich wykonanie będzie egzekwowane przez właściwe władze państwa członkowskiego, zgodnie z obowiązującym w nim prawem.

7. Inne spory, w których Szkoły [Europejskie] są stroną, podlegają jurysdykcji krajowej. W szczególności właściwość sądów krajowych w odniesieniu do spraw związanych z odpowiedzialnością cywilną i karną nie jest naruszona przez niniejszy artykuł.

Statut Rady ds. Zażaleń Szkół Europejskich

9 Artykuł 1 statutu Rady ds. Zażaleń Szkół Europejskich stanowi:

„1. Rada ds. Zażaleń [...] składa się z 6 członków wybieranych na okres 5 lat.

2. Zarząd, stanowiąc większością dwóch trzecich swoich członków, wybiera ich z listy sporządzanej w tym celu przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich.

3. Ich kadencja podlega przedłużeniu w sposób dorozumiany na kolejny okres sześcioletni, chyba że Zarząd, stanowiąc większością dwóch trzecich swoich członków, wyraźnie zdecyduje inaczej.

[...]”

10 Zgodnie z art. 3 tego statutu „członkowie Rady ds. Zażeń nie mogą w czasie swojej kadencji wykonywać żadnej działalności politycznej, administracyjnej czy zajmować stanowiska sprzecznego z obowiązkami niezawisłości i bezstronności”.

11 Artykuł 5 tego statutu stanowi, że „członek Rady ds. Zażeń może być odwołany ze stanowiska tylko w przypadku, gdy podczas obrad plenarnych dwie trzecie urzędujących członków uzna, że przestał on spełniać wymagane warunki”.

12 Artykuł 15 tego statutu stanowi:

„[...]”

2. Żaden członek nie może uczestniczyć w badaniu sprawy, którą jest osobiście zainteresowany lub w której brał udział jako pełnomocnik, doradca lub radca strony lub osoby mającej interes w sprawie, bądź jako członek sądu lub komisji śledczej, bądź z jakiegokolwiek innego tytułu.

3. Jeżeli członek wyłącza się z powyższych powodów lub ze szczególnej przyczyny, informuje o tym prezesa Rady ds. Zażaleń, który zwalnia go od udziału w sprawie i w razie potrzeby zapewnia zastąpienie go przez innego członka.

4. Jeżeli prezes Rady ds. Zażaleń lub sekcja uzna, że istnieje powód wyłączenia dotyczący osoby członka, porównuje swój pogląd z poglądem zainteresowanego; w razie rozbieżności stanowisk decyduje Rada lub sekcja. Po wysłuchaniu zainteresowanego członka Rada lub sekcja naradza się i głosuje pod jego nieobecność. W wypadku gdy skład orzekający podejmuje decyzję o wyłączeniu, prezes Rady ds. Zażaleń w razie potrzeby podejmuje czynności w celu jego zastąpienia”.

Regulamin członków personelu oddelegowanego do Szkół Europejskich

¹³ Regulamin członków personelu oddelegowanego do Szkół Europejskich (zwany dalej „regulaminem członków personelu oddelegowanego”) jest przyjmowany przez Zarząd zgodnie z jego kompetencjami przyznanymi mu w tej kwestii w konwencji o Szkołach Europejskich.

¹⁴ W wersji mającej zastosowanie od 2004 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. art. 49 regulaminu członków personelu oddelegowanego miał następujące brzmienie:

„1. Zgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału, o ile przepisy nie stanowią inaczej, członek personelu ma prawo do wynagrodzenia związanego ze stanowiskiem i stopniem zaszczerowania w tabeli płac odpowiedniej dla danego stanowiska, zgodnie z tym, co zostało określone w załączniku III do niniejszego regulaminu.

2. a) Właściwe władze krajowe wypłacają członkowi personelu wynagrodzenie krajowe i przekazują dyrektorowi szkoły informację o wypłaconych kwotach, z wyszczególnieniem wszystkich czynników uwzględnianych przy obliczeniu wypłaty, w tym potrącenia obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne i podatki.

- b) Szkoła wypłaca różnicę między z jednej strony wynagrodzeniem przewidzianym w niniejszym regulaminie, a z drugiej strony równowartością całości wynagrodzenia krajowego pomniejszonego o potrącenia z tytułu obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne.

Równowartość wynagrodzenia obliczana jest w walucie kraju, w którym pracownik wykonuje powierzone mu zadania i na podstawie kursu wymiany stosowanego w rozliczeniach wynagrodzeń urzędników Wspólnot Europejskich.

Jeżeli powyższa przeliczona wartość przewyższa wynagrodzenie przewidziane w niniejszym regulaminie dla danego roku kalendarzowego, różnica między tymi dwoma kwotami przypada zainteresowanemu członkowi personelu.

[...]”

- ¹⁵ W komentarzu do art. 49 ust. 2 lit. b) regulaminu członków personelu oddelegowanego sprecyzowano:

„Przepisy regulaminu pracowniczego urzędników wspólnotowych przewidują, dla walut innych niż euro, przyjęcie, jako kursu odniesienia, kursu budżetowego na dzień 1 lipca danego roku. To ten kurs jest wykorzystywany przy przeliczaniu wynagrodzeń na euro”.

- 16 W październiku 2008 r. Zarząd podjął decyzję o zmianie art. 49 ust. 2 lit. b) regulaminu członków personelu oddelegowanego poprzez dodanie między akapitem drugim i trzecim tego przepisu nowego akapitu, o następującym brzmieniu:

„Kursy wymiany porównywane są z miesięcznymi kursami wymiany walut stosowanymi przy wykonywaniu budżetu. W przypadku odchyień odnotowanych w wysokości co najmniej 5% dla jednej lub więcej walut obcych w stosunku do kursu stosowanego dotychczas dokonuje się dostosowania począwszy od danego miesiąca. Jeśli wartość progowa nie zostaje osiągnięta, kursy walut aktualizowane są najpóźniej po 6 miesiącach”.

- 17 Na podstawie art. 79 regulaminu członków personelu oddelegowanego decyzje o charakterze administracyjnym i finansowym podlegają zaskarżeniu do Sekretarza Generalnego [Szkół Europejskich]. Od wydanej przez niego wyraźnej lub dorozumianej decyzji odmownej można wnieść zażalenie w postępowaniu spornym na podstawie art. 80 tego regulaminu, którego ust. 1 stanowi:

„Do orzekania w pierwszej i ostatniej instancji w sporach pomiędzy organami dyrekcji szkoły a członkami personelu szkoły w kwestii zgodności z prawem niekorzystnego dla nich aktu właściwa jest wyłącznie Rada ds. Zażaleń. Jeżeli spory te dotyczą kwestii finansowych, Rada ds. Zażaleń ma nieograniczoną jurysdykcję”.

- 18 Na podstawie art. 86 regulaminu członków personelu oddelegowanego „wykłada przepisów niniejszego regulaminu będących odpowiednikami przepisów regulaminu pracowniczego urzędników wspólnotowych będzie dokonywana zgodnie z kryteriami stosowanymi przez Komisję”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 19 P. Miles oraz 136 pozostałych skarżących w postępowaniu głównym są nauczycielami oddelegowanymi do jednej ze Szkół Europejskich. Zgodnie z art. 49 regulaminu członków personelu oddelegowanego otrzymują z jednej strony wynagrodzenie krajowe, a z drugiej – dodatek będący różnicą między wynagrodzeniem przewidzianym w regulaminie oraz równowartością wynagrodzenia krajowego pomniejszonego o potrącenia z tytułu obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne, wypłacany przez szkołę (zwany dalej „dodatkiem europejskim”).
- 20 Za okres od dnia 1 lipca 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. dodatek europejski był obliczany – na podstawie art. 49 ust. 2 lit. b) regulaminu członków personelu oddelegowanego – jako różnica między wynagrodzeniem przewidzianym w tym regulaminie a równowartością całości wynagrodzenia krajowego wyrażonego w funtach szterlingach i przeliczonego na podstawie kursu budżetowego stosowanego przez Wspólnotę Europejską na dzień 1 lipca 2007 r.
- 21 Począwszy od października 2007 r. funt szterling doznał istotnej deprecjacji. Deprecjacja ta nie została jednak uwzględniona przy obliczaniu dodatku europejskiego skarżących przed dniem 1 lipca 2008 r., ponieważ kurs wymiany stosowany do wynagrodzeń urzędników Wspólnot Europejskich, do którego odsyła ten przepis, jest dostosowywany tylko jeden raz w roku.
- 22 P. Miles i pozostali skarżący w postępowaniu głównym wnieśli w okresie od dnia 15 kwietnia do dnia 20 maja 2008 r. odwołania administracyjne do Sekretarza Generalnego Szkół Europejskich, w których domagali się rewizji kursu wymiany funta

sztetlinga i ponownego obliczenia dodatków europejskich, poczynając od listopada 2007 r. Skargi te zostały w sposób dorozumiany oddalone przez Sekretarza Generalnego, zatem skarżący w sprawie głównej wnieśli – odpowiednio w dniach 15 grudnia 2008 r. i 9 stycznia 2009 r. – skargi o stwierdzenie nieważności do Rady ds. Zażeń, w których wnieśli dodatkowo o odszkodowanie za okres od listopada 2007 r. do czerwca 2008 r. W ramach tego postępowania skarżący podnieśli w szczególności zarzut nieważności art. 49 ust. 2 lit. b) regulaminu członków personelu oddelegowanego w świetle art. 12 WE i 39 WE.

- 23 W październiku 2008 r. Zarząd Szkół Europejskich zmienił art. 49 ust. 2 lit. b) regulaminu członków personelu oddelegowanego w celu umożliwienia rewizji kursu wymiany w bardziej elastyczny sposób w razie istotnych wahań kursów walut państw członkowskich spoza strefy euro. Wejście w życie tej zmiany ustalono na dzień 1 lipca 2008 r. z tego powodu, że jej stosowanie z mocą wsteczną pociągnęłoby za sobą wysokie koszty, a także spowodowałoby żądanie od członków personelu oddelegowanego przez kraje, których waluta uległa wzmocnieniu, zwrotu dodatku europejskiego pobranego w zbyt wysokiej kwocie.
- 24 Rada ds. Zażeń wskazuje, że system prawny Szkół Europejskich jest systemem *sui generis*, który różni się zarówno od systemu Wspólnot i Unii Europejskiej, jak i od systemu państw członkowskich, a przy tym stanowi formę współpracy między nimi. Dodaje, że o ile akty prawne krajowe lub międzynarodowe, których same Szkoły Europejskie nie są stroną, nie są dla nich, jako takie, źródłem zobowiązań, to zasady podstawowe, które są w nich zawarte lub do których się one odwołują, o ile są wspólnie przyjęte zarówno w porządku prawnym Unii, jak i w porządku prawnym państw członkowskich, powinny służyć przynajmniej jako punkt odniesienia dla działania organów Szkół Europejskich. Poza tym normy prawa Unii, do których odsyłają

w szczególności akty przyjęte na podstawie konwencji o Szkołach Europejskich, są bezpośrednio stosowane w systemie Szkół Europejskich.

- 25 Rada ds. Zażeń stwierdza, że w tych okolicznościach dopuszczalny jest zarzut skarżących w postępowaniu głównym dotyczący niezgodności z prawem art. 49 ust. 2 lit. b) regulaminu członków personelu oddelegowanego w świetle art. 12 WE i 39 WE.
- 26 Rada ds. Zażeń zauważa, że w sposób wyraźny konwencja o Szkołach Europejskich przewiduje jedynie, że Trybunał jest właściwy do orzekania w sporach między umawiającymi się stronami. Tymczasem wyłania się zagadnienie, czy do celów wykładni i stosowania zasad prawa Unii, na które można się przed nim powołać, a także norm tego prawa, do których odsyłają przepisy wydane na podstawie tej konwencji, Rada ds. Zażeń – choć należy do systemu *sui generis* odrębnego zarówno od systemu Wspólnoty, jak i państw członkowskich – może być postrzegana jako sąd mieszczący się w zakresie zastosowania art. 234 WE.
- 27 Rada ds. Zażeń podkreśla w tym kontekście, że została utworzona na mocy konwencji, która dotyczy wyłącznie Wspólnot i państw członkowskich, w celu zapewnienia jednolitej ochrony sądowej w zakresie powierzonych jej kompetencji. Konwencja ta przewiduje skądinąd, że wykonanie orzeczeń Rady ds. Zażeń powinno być w razie konieczności egzekwowane przez właściwe władze państw członkowskich oraz że spory nieobjęte jej kompetencją podlegają jurysdykcji sądów krajowych. Byłoby zatem paradoksalne, gdyby jedynie sądy krajowe mogły zwracać się do Trybunału w ramach sporu dotyczącego Szkół Europejskich. Wreszcie możliwość wystąpienia przez Radę ds. Zażeń z pytaniami prejudycjalnymi do Trybunału odpowiada celowi art. 234 WE, polegającemu na zachowaniu jednolitej wykładni prawa Unii.

28 Co się tyczy pytania, czy art. 49 ust. 2 lit. b) regulaminu członków personelu oddelegowanego jest zgodny z art. 12 WE i 39 WE, Rada ds. Zażeń uważa, że udzielenie na nie odpowiedzi może przedstawiać pewien poziom trudności. Wskazuje, że ponieważ sporny przepis został zmieniony dopiero z dniem 1 lipca 2008 r. a zatem po upływie 8 miesięcy od stwierdzenia silnej deprecjacji funta szterlinga, nauczyciele oddelegowani przez Zjednoczone Królestwo mogli być pokrzywdzeni przy obliczaniu ich wynagrodzeń za wcześniejszy okres. Okoliczność, że nauczyciele oddelegowani przez inne państwa członkowskie skorzystali na braku dostosowania wynagrodzeń przed tym dniem z uwagi na umocnienie kursów walut tych państw tym bardziej nie może przemawiać za stanowiskiem Szkół Europejskich, że jej skutkiem było pogłębienie nierówności w traktowaniu zainteresowanych nauczycieli. Zdaniem Rady ds. Zażeń taka sytuacja wydaje się sprzeczna nie tylko z zasadą równości traktowania i niedyskryminacji ze względu na przynależność państwową, ale może także stanowić przeszkodę dla swobody przepływu pracowników.

29 W takich właśnie okolicznościach Rada ds. Zażeń postanowiła zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 234 [WE] należy interpretować w ten sposób, że organ sądowy taki jak Rada ds. Zażeń ustanowiona w art. 27 [konwencji o Szkołach Europejskich] jest objęty zakresem stosowania tego artykułu i ponieważ orzeka w ostatniej instancji, jest obowiązany wnieść sprawę do Trybunału Sprawiedliwości?

2) W razie udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej – czy art. 12 [WE] i 39 [WE] należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie stosowaniu takiego systemu wynagrodzeń, jaki obowiązuje w Szkołach Europejskich,

jako że system ten, chociaż wyraźnie odwołuje się do systemu dotyczącego urzędników wspólnotowych, zupełnie nie pozwala na uwzględnienie, w tym z mocą wsteczną, deprecjacji waluty skutkującej utratą siły nabywczej dla nauczycieli oddelegowanych przez władze danego państwa członkowskiego?

- 3) W razie udzielenia na pytanie drugie odpowiedzi twierdzącej – czy różnica sytuacji taka jak stwierdzona między z jednej strony nauczycielami oddelegowanymi do Szkół Europejskich, których wynagrodzenie jest zapewniane jednocześnie przez ich władze krajowe i przez daną szkołę, a z drugiej strony urzędnikami Wspólnoty Europejskiej, których wynagrodzenie jest zapewnione wyłącznie przez Wspólnotę Europejską, może uzasadniać – w obliczu zasad zawartych w wymienionych artykułach i gdy sporny regulamin odwołuje się wyraźnie do regulaminu pracowniczego urzędników Wspólnot Europejskich – to, że kursy wymiany zastosowane w celu zapewnienia utrzymania równej siły nabywczej nie są takie same?”

W przedmiocie właściwości Trybunału

Uwagi przedłożone Trybunałowi

- ³⁰ Skarżący w postępowaniu głównym oraz Komisja uważają, że Trybunał jest właściwy do rozpoznania wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonego przez Radę ds. Zażaleń, a także, że Rada ds. Zażaleń jest nie tylko upoważniona, lecz zobowiązana do wystąpienia z takim pytaniem na podstawie art. 234 akapit

trzeci WE. Szkoły Europejskie są natomiast odmiennego zdania i w konsekwencji wnoszą o udzielenie na pytanie pierwsze odpowiedzi przeczącej.

- ³¹ Skarżący w postępowaniu głównym oraz Komisja twierdzą, że Rada ds. Zażaleń spełnia wszelkie kryteria używane przy ocenie, czy dany organ jest „sądem” w rozumieniu art. 234 WE, jakie wynikają z orzecznictwa Trybunału. I tak Rada ds. Zażaleń dysponuje podstawą prawną swojego istnienia, ma stały charakter, jej członkowie dają wszelkie gwarancje niezawisłości, jej jurysdykcja jest obowiązkowa, stosuje przepisy prawa oraz procedurę analogiczną do stosowanej przez sądy powszechne, zgodną z zasadą kontrydiktoryjności. Komisja dodaje, że w niniejszej sprawie Rada ds. Zażaleń spełnia funkcję sądowniczą, rozpoznając spór między skarżącymi w postępowaniu głównym a Szkołami Europejskimi występującymi w roli pracodawcy.
- ³² Skarżący w postępowaniu głównym oraz Komisja uważają, że nawet jeżeli Rada ds. Zażaleń nie jest bezpośrednio organem jednego z państw członkowskich w szczególności, powinna być traktowana na równi z „sądem jednego z państw członkowskich” w rozumieniu art. 234 WE. Ich zdaniem Trybunał przyjął już bowiem w wyroku z dnia 4 listopada 1997 r. w sprawie C-337/95 *Parfums Christian Dior*, Rec. s. I-6013, pkt 20–26, że sąd wspólny dla kilku państw członkowskich może występować do niego z pytaniami prejudycjalnymi. Przyjmując to rozwiązanie, oparł się na teleologicznej wykładni art. 234 WE, uwzględniając cel polegający na zapewnieniu jednolitej wykładni prawa Unii na podstawie tego przepisu. Takie rozwiązanie powinno także znaleźć zastosowanie w odniesieniu do Rady ds. Zażaleń, którą należy ich zdaniem uznać za sąd wspólny dla ogółu państw członkowskich i dla Unii, i którego zadaniem jest stosowanie prawa Unii, tak jak czynią to sądy krajowe. Przyzwolenie Radzie ds. Zażaleń na wystąpienie do Trybunału z odesłaniem prejudycjalnym odpowiadałoby w szczególności celowi polegającemu na zapewnieniu jednolitej wykładni tego prawa.

- 33 Komisja przyznaje, że z pewnością nie jest tak, iż każdy sąd międzynarodowy może wystąpić do Trybunału z odesłaniem prejudycjalnym na tej jedynie podstawie, że stosuje prawo Unii. W niniejszej sprawie jednak chodzi w szczególności o sąd wspólny dla ogółu państw członkowskich, wchodzący w miejsce sądów krajowych, które w jego braku byłyby właściwe. Skarżący w sprawie głównej podnoszą, że nie można zgodzić się na to, by państwa członkowskie uchyliły się od zobowiązań wynikających z traktatów poprzez zawarcie konwencji o Szkołach Europejskich, która zresztą oczywiście nie służy zawężeniu zakresu stosowania prawa Unii.
- 34 Skarżący w postępowaniu głównym oraz Komisja uważają, że w zakresie, w jakim Unia jest stroną konwencji o Szkołach Europejskich, zarówno konwencja, jak i wszelkie wydane na jej podstawie przepisy wchodzą w pełnym zakresie w skład prawa Unii. Skarżący wywodzą stąd, że Trybunał jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym zarówno w przedmiocie konwencji, jak i regulaminu członków personelu oddelegowanego.
- 35 Szkoły Europejskie stoją na stanowisku, że z art. 27 konwencji o Szkołach Europejskich wynika, iż Rada ds. Zażeń nie jest sądem. O ile Trybunał rozszerzył, w szczególności w ww. sprawie Parfums Christian Dior, zakres pojęcia sądu krajowego na Cour de justice du Benelux, to mógł to uczynić z uwagi na istnienie uregulowań Unii w dziedzinie własności intelektualnej. Tymczasem regulamin członków personelu oddelegowanego nie może, ich zdaniem, być traktowany jako dziedzina, w której istnieje uregulowanie Unii, lecz jedynie jako wyraz scedowania kompetencji przez państwa członkowskie na rzecz organów Szkół Europejskich, aby te mogły zorganizować swoje stosunki z nauczycielami, którzy zostali do nich oddelegowani. Ponadto uważają, że występowanie do Cour de justice du Benelux w sprawach znaków towarowych stanowiło postępowanie wpadkowe w ramach sporów zawisłych przed sądami krajowymi, natomiast między funkcją sądowniczą sprawowaną przez Radę ds. Zażeń a funkcją sprawowaną przez sądy krajowe nie istnieje żaden związek. Sama

okoliczność, iż można domagać się exequatur jej orzeczeń od sądów krajowych, nie ma w tym przedmiocie znaczenia.

- ³⁶ Szkoły Europejskie uważają, iż niewątpliwie ściśle związki między nimi a Unią nie wystarczają, by stwierdzić, że regulamin członków personelu oddelegowanego jest częścią prawa Unii. O ile z orzecznictwa Rady ds. Zażaleń wynika, że zasady równości traktowania oraz swobody przepływu pracowników są zasadami podstawowymi, do których powinny stosować się organy Szkół Europejskich, w tym Rada ds. Zażaleń, nie sposób stąd jednak wywieść, że akty wykonawcze przyjęte przez Zarząd Szkół Europejskich powinny być zrównane z prawem Unii. Pytania, jakie się pojawiły, dotyczą wyłącznie stosunków między Szkołami Europejskimi a oddelegowanym do nich personelem, natomiast nie ma tu bezpośredniego związku z prawem Unii. W tych okolicznościach Trybunał nie jest właściwy w opinii Szkół Europejskich do udzielenia odpowiedzi na pytanie prejudycjalne przedstawione przez Radę ds. Zażaleń, z uwagi na brak wystarczającego związku z tym prawem.

Ocena Trybunału

- ³⁷ Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy ustalaniu, czy organ występujący z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym ma charakter sądu w rozumieniu art. 267 TFUE, co jest kwestią wewnętrzną porządku prawnego Unii, Trybunał bierze pod uwagę całość okoliczności sprawy, jak w szczególności podstawę prawną istnienia organu, jego stały lub tymczasowy charakter, obligatoryjny charakter jego jurysdykcji, kontradiktoryjność postępowania, stosowanie przez organ przepisów prawa oraz jego niezawisłość (zob. w szczególności wyrok z dnia 17 września 1997 r. w sprawie C-54/96 Dorsch Consult, Rec. s. I-4961, pkt 23; z dnia 31 maja 2005 r. w sprawie C-53/03 Syfait i in., Zb.Orz. s. I-4609, pkt 29; z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie C-246/05 Häupl, Zb.Orz. s. I-4673, pkt 16; a także z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie C-118/09 Koller, Zb.Orz. s. I-13627, pkt 22).

- 38 O ile – jak zauważyli wszyscy zainteresowani uczestniczący w postępowaniu – Rada ds. Zażaleń spełnia wszystkie te kryteria i w konsekwencji należy ją uznać za „sąd” w rozumieniu art. 267 TFUE, to należy wskazać, że treść tego postanowienia odnosi się do „sądu jednego z państw członkowskich”.
- 39 Tymczasem należy stwierdzić, że Rada ds. Zażaleń nie jest organem „jednego z państw członkowskich”, lecz Szkół Europejskich, które – zgodnie z motywem pierwszym i trzecim konwencji o Szkołach Europejskich – stanowią system „sui generis”, tworzący w drodze umowy międzynarodowej formę współpracy między państwami członkowskimi oraz między nimi a Unią Europejską w celu zapewnienia, dla prawidłowego funkcjonowania instytucji europejskich, wspólnego kształcenia dzieci pracowników tych instytucji.
- 40 Trybunał w pkt 21 ww. wyroku w sprawie Parfums Christian Dior, przytoczonym przez skarżących i Komisję, orzekł, że nie istnieje żaden ważny powód powodujący niemożność wystąpienia przez sąd wspólny dla kilku państw członkowskich, taki jak Cour de justice du Benelux, z pytaniami prejudycjalnymi do Trybunału tak jak sądy każdego z tych państw członkowskich.
- 41 Jednakże Rada ds. Zażaleń nie jest takim sądem wspólnym dla kilku państw członkowskich, porównywalnym z Cour de justice du Benelux. Podczas gdy, po pierwsze, Cour de justice du Benelux ma za zadanie zapewnienie jednolitego stosowania norm prawnych wspólnych dla trzech państw Beneluksu oraz, po drugie, postępowanie przed nim ma charakter wpadkowy w ramach postępowań zawisłych przed sądami krajowymi i służy ustaleniu ostatecznej wykładni norm prawnych wspólnych dla Beneluksu (zob. ww. wyrok w sprawie Parfums Christian Dior, pkt 22), Rada ds. Zażaleń nie wykazuje takiego związku z systemami prawnymi państw członkowskich.

- 42 Ponadto, chociaż Rada ds. Zażaleń została utworzona przez ogół państw członkowskich oraz Unię, to jednak jest organem organizacji międzynarodowej, która – pomimo licznych związków z Unią – zachowuje formalną odrębność od niej i jej państw członkowskich.
- 43 W tych okolicznościach sama tylko okoliczność, że przy rozpoznawaniu sporów Rada ds. Zażaleń jest obowiązana stosować zasady ogólne prawa Unii, nie wystarczy, by wchodziła ona w zakres pojęcia „sądu jednego z państw członkowskich”, a tym samym w zakres zastosowania art. 267 TFUE.
- 44 Skarżący w postępowaniu głównym oraz Komisja uważają jednak, że możliwość – a nawet obowiązek – występowania przez Radę ds. Zażaleń do Trybunału w ramach tego rodzaju sporu jest niezbędna dla zapewnienia jednolitej wykładni tych zasad, a także rzeczywistego przestrzegania praw, jakie wywodzą z nich nauczyciele.
- 45 W tej kwestii należy stwierdzić, że o ile z pewnością można rozważać pewną ewolucję, w kierunku wskazanym w punkcie poprzedzającym, systemu ochrony prawnej utworzonego na podstawie konwencji o Szkołach Europejskich, to do państw członkowskich należy reforma systemu aktualnie obowiązującego (zob. analogicznie wyrok z dnia 25 lipca 2002 r. w sprawie C-50/00 P Unión de Pequeños Agricultores przeciwko Radzie, Rec. s. I-6677, pkt 44, 45).
- 46 Z ogółu powyższych rozważań wynika, że Trybunał nie jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie prejudycjalne przedstawione przez Radę ds. Zażaleń Szkół Europejskich.

W przedmiocie kosztów

- ⁴⁷ Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny; dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na pytanie prejudycjalne przedstawione przez Radę ds. Zażaleń Szkół Europejskich.

Podpisy